

SOSIAALI- JA TERVEYSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 37/2009 vp

Hallituksen esitys laiksi sairausvakuutuslain 9 luvun 10 a §:n muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 15 päivänä syyskuuta 2009 lähettänyt sosiaali- ja terveystieteiden valiokuntaan valmisteluvastavasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laiksi sairausvakuutuslain 9 luvun 10 a §:n muuttamisesta (HE 131/2009 vp).

Lausunto

Eduskunnan päätöksen mukaisesti työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on antanut asiasta lausunnon (TyVL 15/2009 vp), joka on otettu tämän mietinnön liitteeksi.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- lakimies Pekka Humalto, sosiaali- ja terveysministeriö
- etuuspäällikkö Suvi Onninen, Kansaneläkelaitos
- lakimies Paula Ilveskivi, Akava ry
- asiantuntija Johan Åström, Elinkeinoelämän keskusliitto EK
- sosiaalipoliittinen asiantuntija Katja Veirto, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
- työmarkkina-asioiden päällikkö Outi Tähtinen, Suomen Yrittäjät ry
- lakimies Anja Lahermaa, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan sairausvakuutuslakia muutettavaksi.

Isän oikeutta isyysrahaan yhdenjaksoiselta kaudelta välittömästi hänen pitämänsä vanhempainrahakauden päätyttyä muutettaisiin niin, että hän saisi isyysrahaa nykyisen 12 arkipäivän asemesta 24 arkipäivältä. Tällöin niin sanotun

isäkuukauden enimmäispituudeksi tulisi 36 arkipäivää eli noin kuusi viikkoa.

Esitys liittyy valtion vuoden 2010 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2010.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Esityksen taustaa

Hallituksen esitys perustuu pääministeri Matti Vanhasen II hallituksen hallitusohjelmaan, jonka mukaan isyysvapaata pidennetään kahdella viikolla ja uudistus toteutetaan vuoden 2010 budjetin yhteydessä. Esityksen tavoitteena on kannustaa isää käyttämään vanhempainvapaata. Isyysvapaan pidennys merkitsee, että isällä on oikeus pitää isyysvapaata 24 arkipäivää aiemman 12 päivän sijasta välittömästi vanhempainvapaan päätyttyä, mikäli hän on pitänyt viimeiset 12 arkipäivää vanhempainvapaata. Näin nk. isäkuukausi pitenee 36 arkipäivään. Valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä pienten lasten hoitojärjestelyjen kehittämiseksi sekä isien kannustamiseksi hoito- ja kasvatustuon jakamiseen perheessä.

Isäkuukausi otettiin käyttöön vuonna 2002 hyväksytyllä uudistuksella. Tuolloin oletettiin, että alkuvaiheessa noin 20 prosenttia isistä käyttäisi mahdollisuutta uuteen isäkuukauteen. Vaikka isäkuukauden käyttöehtoja joustavoitettiin vuonna 2006 hyväksytyillä muutoksilla, käyttää isäkuukautta edelleen vain vajaat 1/6 syntyvien lasten isistä. Sen sijaan isyysvapaata lapsen syntymän yhteydessä tai äidin äitiystai vanhempainrahakaudella käyttää jo 5/6 isistä.

Miesten vanhempainvapaan käytön esteenä tutkimusten mukaan ovat ensisijaisesti taloudelliset syyt. Sillä, että isä pitäisi osan vanhempainvapaasta, ei kuitenkaan ole niin merkittävää vaikutusta perheen talouteen kuin aikaisemmin on arvioitu taikka mikä perheiden oletus on. Vanhempain- ja isyysvapaan ajalta maksettavaa korvausta korotettiin vuoden 2007 alusta enimmillään 75 prosenttiin palkasta. Lisäksi menetettävää palkanosaa pienentää lievempi verotus. Tutkimuksissa muina syinä isyysvapaan pitämättä jättämiseen on mainittu työesteet, uralla eteneminen sekä työnantajien ja työtovereiden asenteet. Valiokunta katsoo, että vanhempain- ja isävapaata koskevaa tiedotusta on uudistuksen

voimaantullessa lisättävä, koska virheellisten käsitysten on havaittu olevan yleisiä.

Isäkuukauden pidennys

Nyt ehdotettavan pidennetyt isyyskuukauden myötä miesten vanhempainvapaan käytön arvioidaan yleistyvän niin, että käyttäjiä nykyisen vajaan 10 000 sijasta olisi 15 000. Valiokunta pitää tavoitetta tärkeänä ja toteaa, että isäkuukauden käytön yleistyminen olisi myönteistä isän ja lapsen kiintymyssuhteen vahvistamiseksi ja hoitovapaiden tasapuolisemman käytön edistämiseksi.

Asiantuntijakuulemisessa on kuitenkin tuotu esiin, että vaikka isäkuukauden pidennys on myönteinen uudistus, sen pitämisen nykyistä joustavammat ehdot lisäisivät mahdollisuuksia isäkuukauden käyttöön erilaisissa perhetilanteissa. Isäkuukausihan tulee pitää täsmälleen määriteltynä aikana eikä vapaasti perheen tarpeiden mukaan valittavana ajankohtana. Isäkuukauden ehto 12 vanhempainrahapäivän pitämisestä, siirtomahdollisuuden rajaaminen lapsen noin vuoden ja neljän kuukauden ikään ja edellytys lapsen kotihoidosta vanhempainpäivärahan päättymisen ja isäkuukauden pitämisen välillä rajoittavat tosiasiallisesti erilaisissa elämäntilanteissa olevien perheiden mahdollisuutta isäkuukauden käyttöön. Edellä mainitut ehdot yhdistettynä velvollisuuteen ilmoittaa yli 12 päivän perhevapaista 2 kuukautta aiemmin työnantajalle tekevät isäkuukauden käyttämisestä erityisen vaikean niille perheille, joissa vanhemmat tekevät pätkätöitä.

Valiokunta pitää uudistusta tervetulleena, mutta katsoo, että järjestelmä olisi pidemmällä aikavälillä tehtävä ehdoiltaan joustavammaksi ja sitä olisi kehitettävä niin, että isällä olisi mahdollisuus itsenäiseen isäkuukauteen tai itsenäisiin isäkuukausiin ilman sitä lisäedellytystä, että jakso sijoittuu välittömästi vanhempainrahakauden jatkoksi. Valiokunta viittaa työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan lausunnossakin esiin tuotuihin pohjoismaisiin kokemuksiin ja eri selviytyksiin, joiden mukaan isät pitävät ne vapaat,

jotka on osoitettu nimenomaan isille ja jotka menetetään, ellei isä käytä niitä. Valiokunta korostaa, että erilaisia kannusteita, joilla isien osallistumista lasten hoitoon voidaan lisätä, tulee edelleen pyrkiä kehittämään.

Valiokunta pitää myönteisenä, että viime vuosina joissakin työehtosopimuksissa, muun muassa rakennusalalla, on jo sovittu myös isyysvapaapäivien palkallisuudesta. Aiemmin osalla isistä siihen on ollut työsopimuksen perusteella oikeus. Isyysvapaan saaminen palkanmaksuvollisuuden piiriin tulee varmasti lisäämään isyysvapaan käyttöä ja tasaamaan myös eroja nais- ja miesvaltaisten alojen kesken. Työmarkkinaosapuolten välisissä työehtosopimusneuvotteluissa asiaa on valiokunnan näkemyksen mukaan tarpeen edistää.

Vanhempainvapaiden kehittäminen

Sosiaali- ja terveysministeriössä on asetettu työryhmä, joka selvittää vanhempainvapaajärjestelmän uudistamisen mahdollisuudet laajasti ja tekee selvitystyön perusteella ehdotukset järjestelmän uudistamiseksi. Hallituksen kannanotton mukaan uudistamisen tavoitteena on vanhemmuuden tukeminen, isien kannustaminen nykyistä enemmän perhevapaiden pitoon sekä vanhemmuudesta työnantajille aiheutuvien kustannusten korvausten parantaminen.

Valiokunta katsoo, että vanhempainvapaajärjestelmää kehitettäessä tavoitteeksi on syytä asettaa järjestelmän joustavoittaminen vastaamaan entistä paremmin erilaisten perheiden tarpeita, vanhemmuuden tukemista ja lasten hyvinvointia. Suomalaiset vanhemmat tekevät yleensä kokopäivätyötä. Suomi poikkeaa monista Euroopan maista naisten kokopäiväisen työssäkäynnin yleisyyden suhteen. Lapsiperheiden vanhemmat tekevät myös pitkää työviikkoa. Heidän yhteenlaskettu viikoittainen työaikansa on jopa pidempi kuin lapsettomilla pariskunnilla. Tästä syystä vanhempainvapaiden joustava järjestäminen helpottaisi pienten lasten vanhempia työn ja perhe-elämän vaatimusten yhteensovittamisessa. Vanhempainvapaiden kehittämisessä onkin otettava huomioon niiden kytkeyminen osaksi pienten lasten hoitojärjestelmää.

Valiokuntakäsittelyn yhteydessä on kiinnitetty huomiota myös monikkoperheiden asemaan. Kun lapsia syntyy samalla kertaa useampia kuin yksi, vanhempainrahakautta pidennetään 60 arkipäivällä kutakin yhtä useampaa lasta kohden. Perhe voi itse valintansa mukaan käyttää vanhempainrahakauden pidennysjakson joko vanhempainrahakauden jälkeen taikka osittain tai kokonaan äitiys- tai vanhempainrahakauden aikana. Isyysvapaa on sen sijaan edelleen raskauskohtainen. Vaikka vanhempainvapaan pidennys mahdollistaa molempien vanhempien yhtäaikaisen osallistumisen lasten hoitoon, on monikkoperheiden aseman helpottamiseksi sosiaali- ja terveysministeriön asettamassa työryhmässä tarpeen selvittää, tulisiko myös isyysrahakautta ja isäkuukautta pidentää silloin, kun perheeseen syntyy yhdellä kertaa useampi kuin yksi lapsi.

Valiokunta — viitaten työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan lausuntoon — huomauttaa vielä, että yksinhuoltajien lasten tasa-arvoisen aseman kannalta olisi tärkeää, että yhden huoltajan perheessä oikeus vanhempainvapaisiin olisi tasavertainen kahden vanhemman perheiden kanssa. Yksinhuoltajien asemaan on tarpeen kiinnittää huomiota järjestelmää uudistettaessa.

Perhevapaiden kustannukset

Työelämä ja tasa-arvovaliokunnan lausunnossa on käsitelty perhevapaiden tasaisemman jakautumisen vaikutusta tasa-arvon edistämiseen työelämässä ja perheiden ja lasten hyvinvointiin. Sosiaali- ja terveysvaliokunta viittaa tältä osin lausunnossa esiin tuotuihin perusteisiin ja toteaa, että vanhempainvapaiden epätasainen jakautuminen käytännössä edelleen muodostaa piiloesteitä nuorten naisten työllistymiselle.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on käsitellyt lausunnossaan myös perhevapaista työnantajille aiheutuvia kustannuksia. Perhevapaista työnantajille aiheutuvia suoria kustannuksia on Suomessa tasattu jakamalla ne työnantajien kesken.

Sosiaali- ja terveysministeriössä vuonna 2007 tehdyn selvityksen mukaan perhevapaalla olevien työntekijöiden työnantajille kohdistuu perhevapaista tilastollisesti tarkastellen vain vähän

suoria kustannuksia. Kustannusten vaikutukset kohdistuvat lähinnä niille naisten työnantajille, joilla on sopimusperusteinen palkanmaksuvelvollisuus äitiysvapaan ajalta. Palkanmaksusta johtuvaa kustannusvaikutusta pienentää se, että sairausvakuutuksesta korvataan suurelta osin nämä päivät yritykselle. Äitiysrahakaudelta korvaus on enimmillään 90 prosenttia. Korvauksen korottaminen on vaikuttanut siihen, että palkanmaksuvelvollisuudesta on sovittu nyt entistä katavammin työehtosopimuksissa.

Kuten työelämä- ja tasa-arvovaliokunta toteaa, perhevapaista aiheutuu työnantajille kuitenkin myös muita kuin suoria kustannuksia, ja nämä kustannukset rasittavat perhevapaiden epätasaisen jakautumisen vuoksi erityisesti naisvaltaisia aloja. Epäsuoria kustannuksia naisten työnantajille syntyy muun muassa sijaisten rekrytoinnista, perhevapaalla olevan työntekijän työn organisoinnista sekä sijaisen ja pitkältä perhevapaalta palaavan työntekijän perehdyttämisestä. Lisäksi kustannuksia naisten työnantajille aiheutuu raskauden aikaisista sairauslomista ja sairaan lapsen hoidosta johtuvista poissaoloista. Nämä epäsuorat perhevapaista aiheutuvat kustannukset laskevat yrityksen kannattavuutta naisvaltaisilla aloilla. Kustannuksilla voi olla myös perhevapaita pitävien naisten palkkatasoa

alentava vaikutus. Erityisesti pienten ja keski suurten yritysten työnantajille perhevapaista syntyvät ylimääräiset kustannukset muodostavat ns. äitiriskin, mikä saattaa muodostua esteeksi tarvittavan lisähenkilöstön palkkaamiselle, todetaan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan lausunnossa. Sosiaali- ja terveysvaliokunta toteaa, että sosiaali- ja terveysministeriön asettamassa työryhmässä parhaillaan selvitetään kustannusten jakautumista tasapuolisemmin mies- ja naisvaltaisten alojen kesken.

Voimaantulo

Laki tulee voimaan vuoden 2010 alusta. Lakiehdotusta sovelletaan niiden lasten osalta, joiden perusteella ensimmäinen äitiyspäiväraha maksetaan vuoden 2010 puolella. Näin ensimmäiset pidennetyt isäkuukaudet tulevat pidettäviksi lokakuun lopulta alkaen. Tästä syystä esityksen kustannusvaikutus vuonna 2010 on vajaat 1,2 miljoonaa euroa.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella sosiaali- ja terveysvaliokunta ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muuttamattomana.

Helsingissä 23 päivänä lokakuuta 2009

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Juha Rehula /kesk	Håkan Nordman /r
vpj.	Sirpa Asko-Seljavaara /kok	Markku Pakkanen /kesk
jäs.	Risto Autio /kesk	Päivi Räsänen /kd
	Maria Guzenina-Richardson /sd	Paula Sihto /kesk
	Hannakaisa Heikkinen /kesk	Satu Taiveaho /sd
	Anneli Kiljunen /sd	Lenita Toivakka /kok
	Marjaana Koskinen /sd	Erkki Virtanen /vas
	Jukka Mäkelä /kok	varaj. Johanna Karimäki /vihr.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Eila Mäkipää.

VASTALAUSE 1

Perustelut

On tärkeää tukea isien mahdollisuutta hoitaa lasta tämän ollessa pieni. Isien roolin vahvistuminen perheissä edistää myös sukupuolten välistä tasa-arvoa.

Nykyään isä voi lapsen syntymän jälkeen pitää isyysvapaata 1—18 arkipäivää ja hoitaa lasta kotona äidin kanssa samaan aikaan. Isä voi pitää isyysvapaan milloin tahansa äitiys- ja vanhempainrahakauden aikana sen jälkeen, kun lapsi on syntynyt. Vapaan voi jakaa enintään neljään jaksoon.

Isyysvapaan ehdotettu pidentäminen on positiivinen uudistus. Pitäessään vanhempainvapaata 12 arkipäivää vanhempainrahakauden lopussa, isä saa uudistuksen myötä 24 päivää lisää vapaata heti vanhempainrahakauden päätyttyä. Tällöin ns. isäkuukauden enimmäispituudeksi tulee 36 arkipäivää eli noin kuusi viikkoa.

Monikkoperheet eli perheet, joihin syntyy kerralla useampi kuin yksi lapsi, on otettu huomioon voimassa olevassa sairausvakuutuslaissa siten, että vanhempainrahakautta pidennetään kahden tai useamman lapsen syntyessä kerralla 60 arkipäivää lasta kohti. Tämä tarkoittaa 60 arkipäivän pidennystä kaksosista, 120 arkipäivän pidennystä kolmosista jne. Pidennysjakso on mahdollista käyttää osittain tai kokonaan äitiystai vanhempainrahakauden aikana tai heti sen jälkeen. Näin monikkoperheen isä ja äiti voivat olla myös yhtä aikaa kotona hoitamassa lapsia.

Isäkuukauden tarkoituksena on muun muassa tukea toimivan isä-lapsisuhteen kehittymistä. Monikkoperheessä isä luo erikseen suhteen jokaiseen syntyvään lapseen. Isällä ja jokaisella lapsella tulee olla oikeus keskinäisen isä-lapsisuhteen tukeen yksilökohtaisesti. Isän mahdollisuus osallistua lasten päivittäiseen hoitoon on myös hyvin tärkeää monikkoperheen jaksamiselle ja selviytymiselle. Siksi myös monikkoperheille on syytä säätää oikeus myös pidempään isäkuukauteen. Monikkoperheiden isillä tulisi

olla oikeus isyysrahaan kustakin syntyvästä lapsesta enintään 24 arkipäivän pituiselta kaudelta välittömästi heidän pitämänsä vanhempainrahakauden päätyttyä. Tämä tarkoittaisi, että kaksosten isällä olisi lain asettamien ehtojen täytyessä oikeus isyysrahaan enintään 48 arkipäivän pituiselta kaudelta, kolmosten isällä enintään 72 arkipäivän pituiselta kaudelta, nelosten enintään 96 arkipäivän pituiselta kaudelta jne.

Yksinhuoltajaperheet tasa-arvoiseen asemaan

Eroperheiden lasten yhteishuoltajuus ja vuoroasuminen ovat yleistyneet Suomessa. Yksin- ja yhteishuoltajien liitto on arvioinut, että noin 5—10 prosentissa vanhempien tekemistä uusista sopimuksista sovitaan lapsen vuoroasumisesta kummankin vanhemman luona. Lisäksi on yhä yleisempää, että lapsi tapaa etävanhempaa 8—12 päivää kuukaudessa. Yhteensä noin kolmannes erolapsista tapaa siis etävanhempansa paljon eli käytännössä asuu myös etävanhempansa luona.

Epätasa-arvoista on, että muualla asuva vanhempi ei ole oikeutettu tasavertaisesti perhevapaasiin, kuten isyyslomaan. Isyysrahaan tulee olla oikeus myös isällä, joka ei asu yhteisessä taloudessa äidin kanssa. Tilanteissa, joissa lapsen isyyttä ei ole vahvistettu, tai tilanteissa, joissa isä ei asu yhteisessä taloudessa äidin kanssa eikä myöskään käytä oikeuttaan 2 momentissa tarkoitettuihin lisäpäiviin, tulee äidillä mielestämme olla oikeus käyttää nämä vanhempainpäivärahan lisäpäivät.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että lakiehdotus hyväksytään muutoin valiokunnan mietinnön mukaisena päätöksi 9 luvun 10 a § muutettuna seuraavasti:

Vastalauseen muutosehdotus

9 luku

Vanhempainpäivärahat

10 a §

Isäkuukausi

— — — — —
 Jos isälle maksetaan lapsen hoitoon osallistumisen perusteella vanhempainrahaa tai osittaisista vanhempainrahaa yhdenjaksoisesti vähintään vanhempainrahakauden viimeisiltä 12 arkipäivältä välittömästi äitiysrahakauden jälkeen tai 12 vanhempainrahapäivältä 1 momentin perusteella siirrettynä, isällä on oikeus isyysrahaan enintään 24 arkipäivän pituiselta yhdenjaksoi-

selta kaudelta välittömästi hänen pitämänsä vanhempainrahakauden päätyttyä (*isäkuukausi*). Jos samalla kertaa syntyy useampia lapsia, on isällä oikeus isyysrahaan kutakin syntyvää lasta kohden enintään 24 arkipäivän pituiselta yhdenjaksoiselta kaudelta välittömästi hänen pitämänsä vanhempainrahakauden päätyttyä. Isyysrahaan on oikeus myös isällä, joka ei asu yhteisessä taloudessa äidin kanssa. Tilanteissa, joissa lapsen isyyttä ei ole vahvistettu, tai tilanteissa, joissa isä ei asu yhteisessä taloudessa äidin kanssa eikä myöskään käytä oikeuttaan tässä momentissa tarkoitettuihin lisäpäiviin, äidillä on oikeus käyttää nämä vanhempainpäivärahan lisäpäivät.

— — — — —

Helsingissä 23 päivänä lokakuuta 2009

Anneli Kiljunen /sd
 Marjaana Koskinen /sd
 Satu Taiveaho /sd

Maria Guzenina-Richardson /sd
 Erkki Virtanen /vas

VASTALAUSE 2

Perustelut

Esityksessä laajennetaan isille tarkoitettua vanhempainrahakauden jälkeen käytettävää isyysrahakautta yhteensä kuuteen viikkoon. Isäkuukauden tavoitteena on lisätä sukupuolten tasa-arvoa työelämässä ja lasten hoitamisessa.

Isyyden korostaminen on kannatettavaa. Läheisellä isäsuhteella on tutkimusten mukaan myönteinen vaikutus sekä tyttöjen että poikien tasapainoiseen kehitykseen. Perhevapaita säädettyessä tulee kuitenkin kunnioittaa sitä, että perheiden tilanteet vaihtelevat. Suomessa on 20 000 lasta, joilla ei ole lainkaan juridista isää. Lisäksi suuri joukko lapsia elää yksinhuoltajaäidin hoitamana tilanteessa, jossa isä ei käytännössä osallistu lapsen hoitamiseen. Juridisesti tai käytännössä isättömissä yksinhuoltajaperheissä vanhempainvapaa jäisi epäoikeudenmukaisella tavalla muita perheitä lyhyemmäksi.

Jotkut äidit ovat valinneet kotiäidin uran lasten ollessa pieniä. Monilapsisissa perheissä on usein luontevampaa, että isän vastuu painottuu vanhemmista lapsista huolehtimiseen ja äiti keskittyy imetyksikäisen vauvan hoitamiseen. Äiti voi itse haluta hoitaa lasta yhtäjaksoisesti sekä vanhempainvapaan että kotihoidontuen ajan. Kuuden viikon mittaisen isyysrahakauden ajaksi äidin työhön meneminen voi olla hankalaa hänelle ja ongelmallista äidin työnantajalle sekä äidin perhevapaasijaiselle.

Isäkuukauden valmistelussa lapsen asema on jäänyt taka-alalle. Keskeiseksi tavoitteeksi on noussut sukupuolten tasa-arvoon tähtäävien tilastojen kaunistaminen. Perhevapaalainsäädäntöä tulee kehittää ensisijaisesti lapsen edun näkökulmasta. Pikkulapselle tulee ennen muuta turvata oikeus omien vanhempien syliin, minkä vuoksi vanhempainvapaan pidentäminen on kannatettavaa. Valtion taholta ei tule liikaa ohjata, millä tavoin perheissä lastenhoito jaetaan tai jaksotetaan. Isävapaalle asetetut ehdot eivät palvele sitä tavoitetta, että perheellä olisi nykyistä joustavammalla mahdollisuudella sovittaa haluamallaan tavalla yhteen työ- ja perhe-elämä perheen omien tarpeiden mukaisesti. Asioita, jotka

voidaan päättää keittiön pöydän äärellä, ei pidä viedä istuntosaliin. Kiintiöityjen perhevapaiden sijaan vanhemmille tulee antaa nykyistä laajempi mahdollisuus valita, miten he yhteiskunnan tukeman perhevapaansa käyttävät.

Sekä äidin että isän yksin huoltamalla lapsella tulee olla mahdollisuus olla tuetusti oman vanhemman hoidossa yhtä pitkään kuin lapsella, jolla on kaksi vanhempaa. Hallituksen esityksen toteutuessa yksinhuoltajaisät ovat yksihuoltaja-äitejä paremmassa asemassa, sillä yksinhuoltajaisän vanhempainvapaa on kuukauden pidempi kuin vastaavassa elämäntilanteessa olevan äidin. Myös työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan lausunnossa korostetaan, että yksinhuoltajaäidille tulee turvata mahdollisuus samanpituisen vanhempainvapaaseen, kuin kahden huoltajan perheillä ja yksinhuoltajaisällä nykyisen sääntelyn perusteella on. Lausunnossa kiinnitetään huomiota siihen, että yksinhuoltajien mahdollisuudet työn ja perheen yhteensovittamisessa ovat monista syistä johtuen heikkomat kuin vanhemmilla kahden huoltajan perheissä. Pidetään erittäin tärkeänä, että perhevapaajärjestelmiä kehitettäessä yksinhuoltajaperheiden asemaan kiinnitetään erityistä huomiota.

Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnassa käytiin keskustelua myös monikkoperheiden tilanteesta. Kaksosia syntyy Suomessa vuosittain noin 850 paria. Kolmosia syntyy noin kymmenen kertaa vuodessa. Molempien vanhempien mahdollisuus vanhempainvapaaseen on lasten hyvinvoinnin, perheen jaksamisen ja vanhempi-lapsisuhteen muodostumisen vuoksi erityisen tärkeää silloin, kun lapsia syntyy kerrallaan kaksi tai useampia. Perheissä, joissa syntyy yhtäaikaaisesti useampia lapsia, isän isyysvapaan pituus on kuitenkin sama kuin yhden lapsen syntymässä kerrallaan. Voimassaoleva raskauskohtainen isyysloma asettaa monikkoperheiden lapset eriarvoiseen asemaan. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta totesi lausunnossaan TyVL 22/2006 vp: "Kaksosten ja kolmosten hyvinvoinnin turvaamiseksi molempien vanhempien mahdollisuuksia osallistua lasten hoitamiseen ensimmäisinä elinkuu-

kausina tulisi edistää. Tästä syystä olisi perusteltua, että 18 arkipäivän isyysrahakausi olisi lapsikohtainen. Tämä olisi myös lasten yhdenvertaisen kohtelun kannalta perusteltua. Tällöin kaksosten tai kolmosten syntyessä isyysvapaata olisi oikeus pitää vastaavasti kaksin- tai kolmin-kertainen määrä." Hallituksen tulee antaa lapsikohtaisesta isyysrahasta eduskunnalle korjaus-esitys.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotan,

*että lakiehdotus hyväksytään muutoin valiokunnan mietinnön mukaisena pait-
si 9 luvun 10 a § muutettuna (Vastalau-
seen muutosehdotus) ja*

*että hyväksytään yksi lausuma (Vasta-
lauseen lausumaehdotus).*

Vastalauseen muutosehdotus

9 luku

Vanhempainpäivärahat

10 a §

Isäkuukausi

— — — — —
Jos isälle maksetaan lapsen hoitoon osallistu-
misen perusteella vanhempainrahaa tai osittais-

ta vanhempainrahaa yhdenjaksoisesti vähintään vanhempainrahakauden viimeisiltä 12 arkipäi-
vältä välittömästi äitiysrahakauden jälkeen tai
12 vanhempainrahapäivältä 1 momentin perus-
teella siirrettynä, isällä on oikeus isyysrahaan
enintään 24 arkipäivän pituiselta yhdenjaksoi-
selta kaudelta välittömästi hänen pitämänsä van-
hempainrahakauden päätyttyä (*isäkuukausi*). *Jos
lapsella ei ole isää tai jos isä ei käytä oikeuttaan
isäkuukauteen, äidillä on oikeus lisävanhem-
painrahaan enintään 24 arkipäivän pituiselta
yhdenjaksoiselta kaudelta välittömästi vanhem-
painrahakauden päätyttyä. Jos samalla kertaa
syntyy useampia lapsia, isällä on oikeus isyysra-
haan kutakin syntynyttä lasta kohti enintään 24
arkipäivän pituiselta yhdenjaksoiselta kaudelta
välittömästi vanhempainrahakauden päätyttyä.*

Vastalauseen lausumaehdotus

*Eduskunta edellyttää, että hallitus val-
mistelelee esityksen, jossa monikkolasten
isän oikeus isyysvapaaseen määräytyy
kustakin perheeseen kerralla syntyväs-
tä lapsesta samoin edellytyksin kuin yk-
sittäin syntyneestä lapsesta.*

Helsingissä 23 päivänä lokakuuta 2009

Päivi Räsänen /kd